

Іван АНДРУСЯК

ХРАБУСТ

Іван АНДРУСЯК

ХРАБУСТ

Поезії 2004-2005

Видавнича агенція «OST»
Донецьк-2006

ББК 84 (4Укр)–5
А66

Андрусяк І. Храбуст: Поезії 2004–2005 / Бібліотека альманаху «Кальміус». – Донецьк: Видавнича агенція «OST», 2006. – 68 с.

Іванові Андрусяку, якби за допомогою якоїсь машини часу його вдалося переселити у XVIII ст., безсумнівно, судилась би кар'єра викладача поезики у славетній Києво-Могилянській Академії. Його вірші по-бароковому ускладнені і обважнілі; він – поет-філолог, відважний навігатор у книжковому океані, майстер асонансів і внутрішніх рим, що поклав собі за мету потенціювати розгортання внутрішньої форми слова до його прикінцевих меж. Почавши свій шлях у літературі як виразний деконструктор логоцентристських матриць письма, Андрусяк у останніх своїх книгах віднаходить власне “акме”: синтез вершин і низин, вертикалі і горизонталі, технік фонетичного дешифрування синтагми і емоційних констант віднайденої нарешті “постати голосу”. І майже завжди на денці закрученого в тугу спіраль інтелектуального сюжету лишається дешиця непозбутнього національного романтизму, без якого вербальний простір перетворився б на музейну вітрину.

Олександр Хоменко, «Десять років довкола озера»

- © Андрусяк І., тексти, 2006
- © Драг Вальтер Отто, графіка, 2006
- © Соловей О., автор проєкту, 2006

ХРАБУСТ

Поезії 2004-2005

* * *

ти мав за гріх, щоб відлучити їх,
щоб стерти шал і здерти покривало.
вони тобі кривавили, та мало,
аби хоч обернути цей поліг,

а вже гребти – то й граблів не настарчить,
розтруситься за обрії чужі;
а вже свобода – то маленький шкварчик,
який випадком злипся на ножі, –

його б злизати солоно і тепло,
як злизують сльозу з-під бандажа,
та тільки й досі піднебіння терпне,
коли язик торкається ножа

* * *

і те, що приживається – повільне,
і те, що прижилося – розтеклось,
лишаючи в притомному повітрі
лиш білу млюсть, і чорну, й синю млюсть.

так молоко збігає за краї
і гасить те, від чого почалося;
так википають простори, і роси,
і голоси, і запахи її.

чого іще боятися тепер?
що тисне дужче, ніж саме повітря?
і те, що приживається – повір'я,
і те, що прижилося – тільки нерв.

невже пульсує ще – у глибині,
роздряпавши, досочишся до крові...
та як на пінку вишуміла повінь –
чи вберігати пригари на дні?

* * *

а місто янголів – село.
там радість инша – там ніколи
не повертаються у поле,
з якого сонце не зійшло.

куди ж заходило – туди
приходять першими – одначе
там тільки сонна зірка плаче,
не народившись із води.

там ближче вірити, немов
усе, що віриш – доторкнеться.
і тільки вітер в полі гнеться
під ваготою тисяч мов,

які немовлені – усі,
і непробачені – відколи
над тим же безпросвітним полем
зійшла невисіяна сіль

* * *

і все ще ці пантровані дяки
(їм стільки й світа, гейби пантрувати)
вандрують попри небо навпрошки,
звертаючи до зірки, як до хати.

бо світиться – то є жива душа,
що обігріє, може, й нагодує,
за віршу, як за вершу, дасть гроша
(у верші риба віршу нерестує).

покров солодкий – ночі аж гіркі.
а те, що снить, у книжицю не зладиш.
немов у жмені, кречке супокій
над золотим патріярхальним ладаном.

і те, що має статися завжди,
стається так, що й сам не запримітив.
і неба в цьому світі – як води,
а вже зими – так само, як і літа.

і мислиться – як мисліте в письмі –
зигзагами нічного благоденства,
і все, що маєш – зірку у пільмі
та ще в кишені усмішки на денці.

і сонні мантри вигорілих дров
тебе пантують довше, ніж вивершують...
за цілу зірку й вірші не зборов,
то мусиш далі пантрувати з вершами.

ПИСЬМО ФРАНКОВИ

вуйку Іване, зима ся не стала ближчою:
темінь, скупа як сарака, крильми тріпоче –
днинськи на цілім світі шарага свище
попелом куждебелит, харькає в очі.

я би єї просунув губами теплими,
дав би єї жентиці Вашої впитиси, –
тільки не слухають пальці, зараза, – терпнут.
кажете, вуйцю, кріписи – а ек кріпитиси?

бавити на дозвіллі тонкі декаданси?
игри проповідати, ламкі й старечі?
кликати хоть би й курву, аби до данцу?
дайте ми ліпше, вуйцю, штурханця в плечі!

наше мнєке письмацтво хоть туль до рани,
дуль єму насукай з верені старої...
трохи си влекшу душу, вуйку Іване,
та й піду стояти далі... а мо' й достою

4.04.2004, Бечкова неділя, Київ

* * *

в розмитім небі вйлико для суші.
на кількоро примарних острівків
якщо і набредуть притомні душі –
то й там їх не зоставить супокій.

застереже – і солодко, і високо.
на дальні мєви ближча пустота.
і злущуються душі, наче висівки,
з-під древка опівденного хреста.

і майже всі колишні застереження,
як марно перемарені літа,
покірно пролітають крізь мереживо
їх майже непомітних пролітань

* * *

синій муляр – золота вода:
що накоїш – тим і заспокоїшся;
тільки птах, що тричі пролітав,
упізнає, де твоя околиця,

і змовчить – не ти їх мурував,
ці тризнаки в копоті потилиць;
ти прийшов, і плакав – і плодились,
цілий світ плодився наповал;

і тепер на синій інструмент
тільки простір сиплеться, як саж:
перший зрадив, другий поневажив,
і покора гусне, як цемент;

випініться, виліпиться світ,
від якого кельма не відстане;
лиш птахи, що прилітають рано,
фресками лягають на живіт

* * *

береженого втримує сніг на губах –
тане гостро, як пишеться

– люзом
розковзається простір, що майже пропах
чимось добрим і чимось... байдужим.
і не з тих береже, що зійшлися до дня
потолочити –
небом прибите, червоніє насіння
– чи просто зерня –
чим його доробити?

* * *

і ці сніги шляхетного покрою –
тонка й сипуча Божа благодать –
війнуть подолом і пошурхотять
грайливо й тепло слідом за тобою,

і брунька продихатиме кору,
іще тонку, іще не задубілу –
так перше слово, ніби перше тіло,
живцем перелетіло на вітру,

і солодко торкнуло білоту –
не видихай – вона, тонка як небо,
стікає з тебе, витікає з тебе,
виказуючи бруньку золоту

* * *

лишень тому, що поруч – океан,
і він такий невилюднений, наче
життя його – повірите – козаче
зайшлося таном – і загнало в тан.

і хай тепер, озвучене собою,
хвилюється і чайок стереже,
на мапі волі мапою самою
позначене згрубіше, як ножем –
чи шаблею, чи тільки ятаганом –
крутим, як берег, набожним, як бриз...

вилюднюється.

чайка в небі тане.

і дальній тан

випростується вниз

* * *

од пісень одпіснів,
і нічого – мовчаться,
тільки дощ навесні
повільніший од щастя.

мелодився в собі,
майже пристрастю повен,
і корець до губів
прикладався, як човен.

хай би всіх переплив –
і ні слова, де ближче, –
та ламається спів,
як тонке топорище

* * *

чин листя в досвітку пропорцій,
коли розсочується гніт
і барву в хрускоті таїть,
щоб запалитися від сонця, –

м'ясиво свічки соковите
в озлобі теплій і твердій
так загусає на воді,
немовби справді хоче жити, –

немовби все воно горить,
і дощ Великого Престолу
лиш на воді лишає кола,
що пропорційні кожну мить

* * *

куди тобі приходити з піснями,
як до великих альбо до чужих,
і до нестями, пташе, до нестями
пресований відспівувати жмих,

і клеїти язик до піднебіння,
де високо береться вагота, –
це майже чутне в голосі насіння
немовби все нутро переверта,

немовби ще кудись ошебетати
і, з-під крила осмикнувши перо,
зібгати в горлі ликаве, як шмата,
усе своє наспіване добро,

і майже подивитися на люде –
які вони розвиті помеж нас...
коли їх наберуться повні груди,
тоді усіх і видихну нараз

* * *

пророцтва тут усмоктані углиб –
за доступом хіба іще до променя;
тут поховання найстаріших риб,
які були на хлібі переломлені.

вони були солоні від води,
чи від води здавалися солоними, –
а ти, рибалку, сам тепер бреди
лякливими своїми оболонями.

що набредеш – усе воно твоє,
як знаки на розпластаному камені...
здається, тут мальки усе ще є,
та годі наловити вже руками їх

* * *

Дочці Єлисаветі на 9 березня

проходить день – і тихо, як Тарас,
твоя земля стирається – і видко,
як витікає заздрісно і швидко
із-під сповитку порожнистий час,

як тішиться оскомина руда
своїм серпанком,
як дніпро і кручі
переступає другий, третій учень,
і корчиться під плотом лобода,

і ті лоби, що знаджені давно,
лобами крешуть,
іскрами тріскочуть, –

і день іде, як виводок до ночі,
натерши очі сивим полином
8.03.2004, Київ

* * *

(за байбараком байбарак)
шуми, байраче,
до тих, хто викопав навznak
ярмо козаче

і на толоку присвітив
шкарадним тілом,
коли над прісні храбусти
воно злетіло

і начувалося усіх –
живих і житих:
кого носитиме з-над їх,
аби носити

і не проситися, а так –
з ярмом бо вище!
...за байбараком байбарак
мовчить і дише

* * *

до того промислу ще б трохи солонини, –
а там, де сорому, то можна й не вгадати.
до половини все ще сходиш з полонини,
від половини маєш спини гудзувати.

чи ще гудзуються? – питаєш. – йой, гудзують,
почерез дебри носять ноги за плечима.
ще пантеличать, лобизають, слябезують,
ще їх хвороба ні холери не навчила,

іще моцуються, як верби на припоні,
грозяться листячком – а гиля, сірі, гайда...
до того промислу ще б крихти несолоні –
а те, що солодко, саме від тебе знайде

* * *

цей простір безконтрольного сповіщення
про те чиї, і скільки їх, і де;
ця мерзла глина в патрубках ідей,
заквашених багнетами і віршами,

ще тяжко облипає гумаки,
ще тужиться, і міситься, і кришиться,
ще волоки, як затяжні вовки,
на полі крику завивають високо;

приручені до жеребу і жертв,
до чесних снастей і до слави митої,
лишаючи онучі оксамитові –
кого і де цей виводок пожер;

і скільки їх, і всі вони чиї,
настояні на стоптаному глинищі;
чого їх досі виводок не винищив,
по чоботи врізаючи краї;

чого у цьому мерзлому вінку
їх майже обезкровлені сповіщення
і досі видаються тільки віршами
на сірому ламкому повідку

ІМЕНА

за церковним календарем
я мав би називатися
Єлевферієм,
дружина – Агавою,
син – Хрисанфом,
дочки – Олександрою і Марією.
з ними було б найпростіше,
як і з кумом Ростиком,
який насправді не Володимир,
або з Процюком,
який не Євдоким.
і навіть кума Антибіотика, –
він же Іван Іванович Сенчук,
який мріє про власного трактора, –
не звать Харлампієм,
інакше я у дитинстві
не вигадував би йому шпіцнамено
й не зупинився на тому,
яке пасує найменше.
хоча насправді
я мав би бути Михайлом,

так само, як тато
й обидва моїх дідусі,
одного з яких я майже не пам'ятаю,
лише солон'яного бриля
й сінокіс на Мартинюковому,
а другий ліпив із мене людину
вже тоді,
коли я найдужче любив
товктися йому по плечах,
так само, як зараз
товчуться по мені вечорами
мої дочки
Єлисавета й Стефанія.

який тісний світ
у затінку своїх
трьохсот шістдесяти п'яти імен,
яких дещо більше,
себто насправді значно менше,
ніж було заплановано

СТАРИЙ РУСТИКАЛЬНИЙ ВЕРЛІБ

шуті – або комолі, як кажуть
на Слобожанщині, –
завжди агресивніші.
навіть проходячи мимо,
можна допастися їхнього гніву,
спричиненого кольором,
чи ходою,
чи квіткою дзвоника
в теплій долоні повітря, –
так ніби думка,
народившись у камені лобної кістки,
у ньому ж і розчиняється.

майже як у низькорослих
чоловіків,
чия думка, зачинена в їхньому рості,
надимається,
надимається,
надимається,
а тоді бац –
і все!
і повітря

випручуться,
як зі святкової кульки,
яку відпустили,
не зав'язавши хвостика.

шутих – або комолих,
як кажуть на Слобожанщині, –
тримають на прив'язі,
випасають подалі від стежки
і ближче до хати –
про всяк випадок –
похмурих і недовірливих,
як низькорослих чоловіків.

PAVUK

Virshevi Andrija Bondaria "Latynka"

shklianiky najkrasche vidmyvaty
kropyvoju –todi vony
stajut' prozorymy, azh naputsovanymy,
a zhalkyj solodkavyj dukh
do samohonu prosyt'sia,
dribno pokoliuje jazyka
i navit' pislia tretioji ne vyvitriujet'sia,
lyshen' po chetvertij,
koly vzhe ne chutno smaku.

todi zavariujesh kavu
i, obpikajuchy jazyka,
povertajesh jomu vyzhalenyj smak.

i lyshe koly huby
namatsujut' huschu,
zнову zvertajesh oko na shklianuku
i zavvazhujesh u nij
malen'koho biloho pavuka,

jakyj staranno obtsilovuje
naputsovani stinky,

vyzbyruje reshtky zhaliv
chy zhaloschiv

ГУМАКИ

калюжа –
страшенно приваблива штука,
особливо якщо зачалапати в неї
у татових гумаках
із височенними халявами,
закасаними так,
аби можна було ледь згинати
ноги в коліні.

тоді уподібнюєшся стихії,
розбиваєш запінені хвилі
об глинисті береги,
спостерігаєш, як кришаться валуни,
як острови накривають тайфуни,
як великанське каміння
ковтає розбурхана
рясна каламуть.

ти всемогутий
у татових гумаках,
у курточці з капюшоном,
підв'язаним гумочкою

МІЙ ПЕРШИЙ ВІРШ, НАПИСАНИЙ НА КОМП'ЮТЕРІ

якщо ти все ще хочеш аби вона
приходила аби вона іноді вчувалася
в кутиках вуст тоненькою бризкою
запаху повільною усмішкою на стику
поміж словами тремтливою
родимкою на солоних губах якщо ти
все ще хочеш бачити відгомін її тіни
між пальцями сторінок і скрику її
лякливу фату на долоні якщо вона
ще проступить і згорнеться тихим
зеренцем у землю твою понуру під
солонцем як під серцем і досить
тонкої вологи поміж губами слів і
родимки досить лякливої як левада і
фати тобі навіть прозорої з ночі щоб
сонними гливами прокинувся садом
умитим немов пророчим у слові
немов у лігві якщо ти ще цього хочеш
забудь про верлібр

* * *

сміх розуму породжує загрозу
оскомини – а навіть печії,
коли слова тріскучі, як занози,
безсило упиваються в краї
і спричиняють судорожні сльози.

сміх розуму – масна ознака пози,
біль розуму – осмислення її

* * *

слова спроваджуєш словами
і мнеш старого батога.
мой, ялове! – твоя вага
на ваготу – ходімо з нами –

за тридев'ять – за те, що сам
собі озвучив і означив,
за те, що виляском телячим
об сонні кураї кресав,

об маків цвіт і маків хрест,
об може інші мирні злаки...
мой, ялове! – ідуть сараки,
димує крес...

* * *

до полонинських підступали днинськи,
джмелиним медом склеїли вуста.
дрімав коло потоку пан ординський,
пан лебединський Біблію листав.

маржина пасла, як оса на квітці,
перелітала з синього на тло.
коравий вечір над потоком свідчив,
про те, чого в потоці не було.

пан лебединський розгортав сторінку,
а пан ординський вуса в жмені грів.
маржина пасла солодко і дзвінко,
як тиша на коров'ячій горі.

збиралось небо понад головами,
громадилось й вистояну синь.
джмелі понад потоком полювали,
і їм з води вчувались голоси

* * *

сердечка крил, здається, симетричні –
ті самі барви, той же зріз очей,
і кратери тендітного сторіччя,
в які пилок розгублений тече;

лиш на краю, де прожилки темніші,
одне-єдине макове зерно –
ти заховався в сутінковій тиші,
та все ж тебе набачило воно,

як родимку – у просвіті тонкому,
де місяць навіть глибший від води –
прикрий її – зігрій її – знайди
пилком, що не дістанеться нікому...

вже в кратера осиплються краї,
вже місяць переповнить ополонку –
ти симетричний – ти пройдеш, де тонко –
вона ще не зійшла – знайди її,

бо проросте, як очі на тепло,
дрібоньким маком всіється – і вродиться, –
і вся земля, печальна і породиста
нечаєно змахне одним крилом

* * *

це той – на шлаках,
на широких водищах,
на личаках, мов з міді лушпайках...
Йому так добре в цьому світі водиться,
немов його помилує рука.

отак от раптом візьме і
помилує –
і вже кажи їй, що собі кажи –
рука рукою – килами чи вилами –
бодай хоч квилів, аби тільки жив.

ну то й живи...
і так тобі живеться:
завтовщки з палець сутолока рветься,
завглибшки з душу гнеться метушня.
і вже тебе минає, як волає,
ця чорна рана врозріз небокраю, –
а вже й до раю навіть не спиня...

* * *

що губиться – то майже як до губ;
що вирветься – то майже як губами,
коли розріжеш непокірний луб,
неначе шкіру – морщиться так само
чи брижиться:

зятяті письмена
триматись купи мусили довіку –
а тут береш цю літеру дволику,
а з неї тільки патока сумна
тече на волю,

волею тече
і губиться – і вже не випрововиш,
а мов з-під шкіри вириваєш слово,
і вже про тебе мовиться: рече

* * *

за голубами – сірими, як мряка –
спадає сиза мартівська роса.
короткоствольний день, немов гілляка,
впивається в брунатні небеса.

вже все зійшло і все уже зійшлося,
та тільки дратва виховзнула з рук.
за вітром тихогнулося волосся....
на звук воно згиналося, на звук!

* * *

місяцеокого крику твого – вересень
з-на тонкої води – не тонкий
– не тоне
як тільки зійдуться в світи – вернеться
як тільки зійдуть зі світів – стогне

за золотим заплело, та все золото,
та все кучеряве – і проситься

а тільки плети-не-плети
– все заплетено
переливай – не проллеш
– крапля чорна
ото б натоптати вітрів
– і торбу на плечі
– і нічого

лиш кого не стрінь у світах
– та все косиці –
та на місяця волоокого
випростоволосуються

* * *

люблю з вікна дивитись на лапатий –
як він лягає вишукано – сніг, –
як він до скла не вміє прилипати
і перехожим горнеться до ніг,

як він повільно й тихо проникає
у цю кімнату, як у це життя,
і за ламким зернистим небокраєм
його лякає біле сповиття...

я теж боюся – може, зовсім трішки –
і пальцями торкаюся до скла:
там перехожі – круглі, наче сніжки,
там з кратера небесного зола

уся така холодна і сипуча,
уся така... аж біла на землі,
і десь вулкан, який її озвучив,
дрімає у тонкій захмарній млі

ЗАГАДКА ДЛЯ СТЕФИ

Дочці

усі сови
попросиналися,
із небесних зворів
очима світяться,

лиш одна сова
зо звору висовилася,
над сонним ставом
пір'я чистить.

* * *

Іванові Андрусяку-молодшому, синові

відьмацької луни збитошники-смереки
усе тебе пімнуть зментроженим іва,
усе тебе знайдуть на поприщі далекім,
і як kota за хвіст, піймають за слова;

і ти їм говори, як до гори говорять:
порадьмося, горо – посуньмося, горо, –
але безлісий верх тікає далі в гори,
неначе й не було;

і знову ця луна: івасику, іванку,
розгонисте іва спіткнеться об слова,
на досвітку душі стара смерека ранку
вітається, немов і справді ще жива,

і справді ще стоїть, і справді гори вищі,
щоліта вищі так, аби не міг дійти;
скажи ти їм, скажи, зіпрись на топорище,
вони змовчать усе, що договориш ти;
івасику, іва, загоюйся словами,

від них парує ліс і висить трава,
від них усе стає довершене так само,
лише не забувай – тримайся за слова,

і далі говори, як до гори говорять, –
гори собі, гори, бодай хоч догори:
івасику, іва...

перетікають гори
все далі догори

* * *

за бродом брід, а там, за бродом – броди,
все каменисті, мощені ребром;
адамової млосної свободи –
волам по крижі – занести добром

у ці краї бодай би намагався,
в ці каменисті, мощені краї,
де навіть сонноброві кураї
за три версти наслухають поганця;

волам по крижі – сказано – вода,
журитися – хіба що по голоблі,
і ця свобода, млосна і руда,
яку переживуть лише хоробрі

самі собі – усю переживуть,
за три версти спровадивши адама;
ще є ребро, ще світиться вода нам,
іще воли намощені у путь –

бредуть собі, бредуть собі, бредуть
на цілих три версти поза Йорданом...

* * *

парує ця земля, пітна і зрозуміла.
росинками її душа тече до тіла,
і догори тече усепросвітлий дух,
відроджуючи час почерез вічний рух.

парує ця душа, тонка і незворушна,
у мушлі самоти їй солодко і скрушно,
і світиться її зеленоокий німб
із цятками душі, що світаються на нім.

парує це життя, терпке й простоволосе,
у голосі його життя парує досі,
у голосі його, у космосі його,
де тільки Бог тебе тримає за свого.

і ти собі паруй, натруджений довіку,
приречений на гру ніяку і велику,
приречений на те, що зиждиться душа
і Бог тебе знайде, як тільки забажа

* * *

поезія народжується з того,
що впливає з уст Його й луною
між вигини земні перетікає,
із уст дерев через уста трави
передається пошепки.

ти чуєш,
як радісно мовчать вони сьогодні –
це їм такі слова переказали,
якими тільки вмитися і жити –
бо для життя не треба більше слів.

бо все воно народжується з того,
що недочуєш, чи недоказали,
чи просто приглушились у росі
іще тендітні кроки Немовляти,
і їх трава прийняла і обняла,
а ти ходив і витоптав траву,

і все слова вищукував – уривки,
окрушини словесні, насінини –
і все тулив їх, бідних, у рядки,
не чуючи при тім, що не словами
тобі Він каже: – Я усе скажу...

* * *

Господи – це земля!
синя така – аж синя...
знаєш, яка в ній сила
передримає, зля-

каючись оддалік
(синя така – аж сива)
істини, що скосила
променем з-під повік.

Господи – чоловік!
жовтий такий – аж білий...
всі би ми уцілили,
знаючи лікам лік-

арство Твоє рясне
(синє таке – аж синє) –
виголоси нам Сина:
меншого не мине

* * *

закладеться на те, що хоч в камінь живи,
хоч у голос криниці відлунюй на місяць –
а тебе не мине поцілунок трави,
без якого немає ні сонця, ні місця

на останній землі, що сама не зійшла,
і зійти не дає, і зайти не воліє –
що солодка, як воля, як млака і мла,
її грудка мала не діжде водоля;

тільки слухай і кайся на доторки губ,
на зелене проміння – усе ще зелене,
на потомлену землю, рясну і нагу,
що могла би і досі прожити без мене,

проростати камінням, з якого ніхто –
лиш єдина трава пробиватися вміє,
ворушити губами – зеленим листом,
що і досі чекає свого водоля,

зупинятися там, де в криниці рясній
тільки голос, як тиша, вологий і млосний...
ти нап'єшся цілунку, ти майже дорослий,
та слова твої досі відлунюють в ній

ДЕВ'ЯТИСИЛ

за тридев'ять до царства докосив,
аж искорами бризкало з-під бруса.
трава лягала селебристо-руса
насінным краєм під дев'ятисил.

а ти вертався, бо вертати мусив –
рубав “у бабу”¹ схрещений масив
приглушених росою голосів
під соковито вистояну вусінь.

а то оман – він тнеться, волохатий,
легесенько – аж мочара чудна
почвакує з досади під ногами.

і царство жаб сполохано булькате
м'ясистий корінь втримує із дна,
допоки косить комариний гаман

¹ Вийшовши першу ручку на новому масиві, косар зазвичай не просто відгортає валок трави на кошене, а виходить другу ручку навсупір першій, закосуючи траву в неї – таким чином перша ручка виходить ніби подвійною. У Гуцульщині це називається “косити в бабу”.

ЧОРТОПОЛОХ

куди то їх сполохано і нащо,
повиривавши з пащі, як із пращі,
закинуто у цей небілий світ,
де пиріється комариний вигін
і кожен вітер творить власний вигин,
а все одно літає слід-у-слід.

і полохкі, як палахкі – поволі
шуршавим листям розгортають долі,
смолу плакучу скліпують з-під вій.
чортам би їх лякатися – одначе
небілий світ за ними тільки плаче.
терпи, козаче, комишиний рій...

ДЕРЕВІЙ

і сам хоч серед поля деревій,
а все одно коріння урослиниться.
на глинищі, де кожен пагін винищив,
усе одно прокинеться – і свій.

чекай собі, допоки не вчекається,
що навіть біла крайка чорно крається,
а вже про решту годі й гомоніть –
не дерево хитається, а віть.

тож над травою позираєш високо,
а ті, в траві, такі самі, як ти –
перебирають почорнілі висівки,
шукають почорнілі храбусти.

тому й чекай, допоки не вколишеться,
що навіть сад над білим світом виситься,
а вже за решту, певно, тільки мрій
про крижмо зір, де втопишся – і свій.

а що дерева теж бувають вищими –
така їх дерев'яна простота.
із них так само робляться небіжчики
і в інший світ відходять – у тартак.

тож деревій, щоб далі не чекати:
над білі брижі це било храпате
угорнеться, усмокчеться, вгризеться
до кореня, до каменя, до серця...

ІНТРОДУКЦІЯ: ПЕТРОВІ БАТОГИ

*це така у чорта гра
щоб розсердити петра
затоптати до ноги
всі петрові батоги*

*послухай петре
повітря сперте
над білим світом
півсвіту літа
а все що далі
чорти стоптали
лишився корінь
цикорій*

*доки сердиться петро
з кореня росте било
заплітається в батіг
доки чорт іще не втік*

*а чорт не впертав
що це вже петра*

*дістав по крижах
що ледве вижив
над синім цвітом
у світі літо
било і корінь
цикорій*

БЕЗСМЕРТНИК

даруй йому смерть без смерти,
а так – саменьке життя,
де дні, як комахи, вперто
свій трунок витягують,

крильцями сухостою
пурхають навмання.
де ж я тобі з рососою
вигодаю зерня?

даруй йому ніч без місяця,
вибілену на пил –
у порожнині вміститься
тільки сухий ковил:

слідоньком від копитця,
білим, як молоко,
тільки живий нап'ється
понад материком.

даруй йому час не чаговий,
не омелиний час;
вічність його зачовгана –
тільки солоний чай:

вип'ється, ніби виб'ється
серце із-під трави...
смерте моя на вилицях,
кажу до вас на ви,

смерте моя без смерти,
я би без вас умер.
приставте мені до серця,
бодай комариний гвер,

стніть мене ятаганом
голосно, із плеча...
буде колись погано –
вип'єте з мене чай

ЗОЛОТОТИСЯЧНИК

це військо має тисячу дзеркал
із прожилками в кожному полоні,
і хоругви не жовті й не червоні
пульсують, наче жили на руках.

це військо тепле – кров йому гірка,
завоювання майже безборонні.
на золотому сонному підсонні
воно зійшло, неначе з рушника.

але вночі тут зорить партизанка –
і оченята блимлять крадькома
на дальній ліс, неначе привид замку.

їх тут без ліку, тисячами, тьма,
їх ніжно так, неначе справді зарька²
усенький світ звойовує сама

² У Гуцульщині золототисячник називають зарькою.

ДРАГОЛЮБ

налити подорожньому по чверці
такої трути світлої, як та,
що не боїться жодного прихистку.

і слід-у-слід немов іти за ним,
допоки він немовби не вернеться
до того безпросвітнього життя,
де блекота і кульчики акацій,
потріскуючи, шурхотять об листя,
як шроту, що спинились на льоту,
не сміючи поцілити у зайця
чи в каченя, зісперте на крило,
мов на колиску, злякану од вітру.

якби він знав, що справжній драголюб
не при дорозі тулиться, а з лугом
веде свої пахучі перемови –
чи пив би він ту труту-м'яту-руту
такими безконечними ковтками,
немовби в тому й був його прихисток?

якби ж він знав, що сиплеться з акацій
уже не те насіння-голосіння,
яке шляхи витоптує цибато,
а просто мить, яку догнати легше,
аніж насправді наздогнати мить...

НЕТРЕБА

чого тобі, чого тобі не треба,
мій білий світе, зітканий із неба
і назвами прилиплий до брови –
тобі не треба дикої трави.

такої, щоб ніколи і нікому
не протопталась крізь підшви дому,
крізь куряву і жовту пилюгу,
крізь материнку, болісно нагу,

крізь гливи днів, і голови, і тих,
хто в головах навпомацки затих,
хто говорив: живи чи не живи –
тобі не треба дикої трави.

мій білий світе, хто тебе за мить
зернинами своїми оживить
і хто тобі воздасть за них сповна,
безжалісних, неначе імена,

як назви назв, приречених на те,
що хтось на денці ока проросте
і вигляне з-над синьої брови
нетребою із дикої трави

ПОСТСКРИПТУМ: ЧИСТОТІЛ

і пишеш мовчкомо – крізь затінок од вишні –
од вишніх і земних примружених провін –
що ягода впаде, і бризнуть соки грішні
точнісінько на згин –

і виповнять усе – і виямку од тіни,
і простір відчуття, і частокіл чорнил –
і просто чистотіл, з якого диво тлінне
вертається у пил

ЗМІСТ

ти мав за гріх, щоб відлучити їх...	5
і те, що приживається – повільне...	6
а місто янголів – село...	7
і все ще ці пантровані дяки...	8
ПИСЬМО ФРАНКОВИ	10
в розмитім небі вйлико для суші...	11
синій муляр – золота вода...	12
береженого втримує сніг на губах...	13
і ці сніги шляхетного покрою...	14
лишень тому, що поруч – океан...	15
од пісень одпіснів...	16
чин листя в досвітку пропорцій...	17
куди тобі приходити з піснями...	18
пророцтва тут усмоктані углиб...	19
проходить день – і тихо, як Тарас...	20

(за байбаракком байбарак)...	21
до того промислу ще б трохи солонини...	22
цей простір безконтрольного сповіщення...	23
ІМЕНА	24
СТАРИЙ РУСТИКАЛЬНИЙ ВЕРЛІБР	26
PAVUK	28
ГУМАКИ	30
МІЙ ПЕРШИЙ ВІРШ, НАПИСАНИЙ НА КОМП'ЮТЕРІ ..	31
сміх розуму породжує загрозу...	32
слова спрваджуєш словами...	33
до полонинських підступали днинськи...	34
сердечка крил, здається, симетричні...	35
це той – на шлаках...	36
що губиться – то майже як до губ...	37
за голубами – сірими, як мряка...	38
місяцеокого крику твого – вересень...	39
люблю з вікна дивитись на лапатай...	40
ЗАГАДКА ДЛЯ СТЕФИ	41
відьмацької луни збитошники-смереки...	42
за бродом брід, а там, за бродом – броди...	44
парує ця земля, пітна і зрозуміла...	45
поезія народжується з того...	46
Господи – це земля!..	47

закладеться на те, що хоч в камінь живи...	48
ДЕВ'ЯТИСИЛ	49
ЧОРТОПОЛОХ	50
ДЕРЕВІЙ	51
ІНТРОДУКЦІЯ: ПЕТРОВІ БАТОГИ	53
БЕЗСМЕРТНИК	55
ЗОЛОТОТИСЯЧНИК	57
ДРАГОЛЮБ	58
НЕТРЕБА	60
ПОСТСКРИПТУМ: ЧИСТОТІЛ	62

Книжки Івана Андрусяка

поезія

Депресивний синдром (у збірці «Нова дегенерація»), 1992
Отруєння голосом, 1996
Шарга, 1999
Повернення в Галапагос, 2001
Сад перелітний, 2001
Дерева і води, 2002
Часниковий сік, 2004

проза

Вургун, 2005

переклади

Анджей Бурса. Усмішка горлом: вибрані вірші, 1999
едвард естлін каммінгс. Тюльпани й димарі: вибрані вірші
(переклад І. Андрусяка і К. Борисенко), 2004
Анна Політковська. Друга чеченська: публіцистика, 2004
Марина і Сергій Дяченки. Олена й Аспірин: роман, 2006.

з інших видань

Літпроцесія: рецензії, есеї, статті, 2002
Мандрівник і риболов. Природа у творчості Володимира
Свідзінського і Максима Рильського. Упорядкування,
передмова І. Андрусяка, 2003
Сучасна українська література (кінця XX – початку XXI ст.):
хрестоматія. Упорядкування, передмова, післямова, примітки І.
Андрусяка, 2006

Літературно-художнє видання
Бібліотека альманаху “Кальміюс”

Серія: Укрєучліт
Випуск XVIII

Іван Андрусяк
ХРАБУСТ

Редактор – Олег Соловей

На обкладинці:
Вальтер Отто Драг. Весна, 1997 (*гуаш*)
Підписано до друку 21.05.2006.
Друк лазерний.

Видавнича агенція «OST»
E-mail: mamay2003@ukr.net

Андрусяк І. Храбуст: Поезії 2004 – 2005 / Бібліотека
А66 альманаху «Кальміюс». – Донецьк: Видавнича агенція
«OST», 2006. – 68 с.

ББК 84 (4 Укр) – 5

*і пишеш мовчкомо – крізь затінок од вишні –
од вишніх і земних примружених провин –
що ягода впаде, і бризнуть соки грішні
точнісінько на згин –*

*і виповнять усе – і виямку од тіни,
і простір відчуття, і частокіл чорнил –
і просто чистотіл, з якого диво тлінне
вертається у пил*